

PILARCZYK STANISŁAW (1898-1992)

Urodził się 10 października 1898 roku w Godurowie. Był synem Antoniego i Julianny z domu Staniszevska. Jego ojciec w latach 1897-1904 był kamerdynerem w majątku Marcellego Żółtowskiego. Następnie rodzina przeprowadziła się do Krajewic, do posiadłości Czorbów, powiązanych rodzinie z Żółtowskimi z Godurowa. Łącznie ze Stanisławem w rodzinie Pilarczyków urodziło się dziewięcioro dzieci. Po ukończeniu szkoły powszechnej był uczniem gimnazjum gostyńskiego, a następnie Gimnazjum Marii Magdaleny w Poznaniu, w którym kontynuowanie nauki pod względem materialnym wspomagało uzyskane stypendium. Egzamin maturalny zdał w 1917 roku. Znana jest jego przynależność w okresie gimnazjalnym do tajnego Towarzystwa im. Tomasza Zana, którego członkowie stanowili m.in. późniejszą kadre w powstaniu wielkopolskim (m.in. Stanisław Taczak). Na przełomie lat 1917-1918 Stanisław studiował socjologię, filozofię i ekonomię w Berlinie, Monachium i Lipsku.

W ramach działalności Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu w latach 1918-1919, kierował jej Referatem Prasowym. Później prowadził Wydział Prasowy Warmińskiego Komitetu Plebiscytowego w Warszawie, następnie w Kwidzynie. Był redaktorem naczelnym „Gazety Polskiej”, organu prasowego Komitetu Plebiscytowego. Zajmował się intensywnie działalnością publicystyczną i propagandową na rzecz mającego się odbyć referendum związanego z ustalaniem granic powojennej Polski. Zostało mu to zapamiętane i w 1939 roku Niemcy umieścili go na liście osób poszukiwanych przez gestapo. Był m.in. współzałożycielem Związku Polaków w Prusach Wschodnich (listopad 1920 roku). W ramach Związku Polaków kierował Agencją Prasową na Powiślu z siedzibą w Malborku, następnie współpracował z Agencją Wschodnią w Warszawie i Katowicach. W 1922 roku zatrudnił się w polsko-francuskiej spółce dzierżawczej „Skarboferm”, Polskie Kopalnie Skarbowe na Górnym Śląsku, Spółka Dzierżawca, SA w Katowicach, skupiającej około 10% wydobywania i do 17% eksportu węgla kamiennego w II RP.

Jako pracownik, a na końcu swojej pracy do 1939 roku kierownik działu eksportu, zasłużył się w rozwoju konkurencyjności sprzedaży polskiego węgla na rynek europejski. W 1939 roku (z części źródeł wynika, że w 1940 roku) przedostał się za pomocą kontaktów z obywatelami neutralnej Szwecji do Anglii. W Londynie pracował w towarzystwie żeglugowym „GAL-Gdynia Ameryka” na stanowisku kierownika działu zaopatrzenia polskiej marynarki handlowej, okrętów pasażerskich i towarowych do 1946 roku.

W latach 1946 do 1948 był stałym zastępcą delegata węglowego PRL w Międzynarodowej Organizacji Węglowej (ECO) w Londynie, a do 1950 roku w Genewie w ramach Europejskiej Ko-

misji Gospodarczej (ECE) przy ONZ. Od 1950 do 1970 roku, do chwili przejścia na emeryturę, pracował w prywatnym międzynarodowym towarzystwie żegludowym. Mieszkał pod Londynem z żoną, córką i zięciem.

Pracując, jak i również będąc już na emeryturze, publikował fachowe artykuły na temat polskiego węgla i jego roli w eksporcie światowym. Mocno interesował się historią Towarzystwa Tomasza Zana. W 1975 roku skorygował opracowanie Aleksandra Markwicza o historii tej organizacji, której wydanie dla Związku Polskich Ziem Zachodnich w Londynie, nosi tytuł *100 lat historii Organizacji Towarzystwa Tomasza Zana – Filomaci 1876-1926*. W 1978 roku wydał opracowanie *Tymczasowe zestawienie zabitych, poległych, zaginionych i zmarłych członków T.T.Z. w Wielkopolsce z okazji sześćdziesiątej rocznicy Powstania Wielkopolskiego*. Współpracował również z prof. Zdzisławem Grotem w kwestii historii Towarzystwa Tomasza Zana. Utrzymywał liczne i owocne kontakty z profesorem Stanisławem Helsztyńskim, który nazywał go swoim przyjacielem, m.in. w zakresie wymiany polskich i angielskich książek literackich.

Zmarł 23 kwietnia 1992 roku w Watford (Hrabstwo Hertfordshire) w Wielkiej Brytanii.

M. Paluszkiewicz, *Materiały Towarzystwa Tomasza Zana w Śremie*, [w:] „Przegląd Zachodni” 1978, nr 5-6; T. Oracki, *Pilarczyk Stanisław* [w:] *Słownik biograficzny Warmii, Mazur i Powiśla XIX i XX wieku (do 1945 roku)*, Warszawa 1983; S. Helsztyński, *Kronika rodzinna*, Warszawa 1986; I. Kopczyńska, *Udział członków Towarzystwa Tomasza Zana w drodze do wolnej Polski*, [w:] *W walce o wolność i niepodległość Polski*, red. D. Litwin-Lewandowska, K. Bałkowski, Lublin 2016; R. Kołodziejczak, *Godurowskie i drogoszewskie parantele 1400-1945*, Gostyń-Piaski 2019.